

EL MICALET GALÀCTIC

L'Odissea

Homer

Adaptació de J. Cortés - Il·lus. d'E. Solbes



Diu la llegenda que, allà pel segon mil·lenni abans de Crist, les deesses de l'Olimp van fer que Paris, que era el fill del rei de Troia, s'enamorara perdudament d'Helena, que era esposa de Menelau, rei d'Esparta. Tan enamorat n'estava, que Paris, aprofitant una estada a la cort espartana, va segrestar l'esposa del rei i se la va emportar al seu regne. Menelau, com és lògic, se sentí ultratjat i, per venjar el rapte d'Helena, demanà al seu germà Agamèmnon que comandara una guerra contra els troians, amb l'ajuda d'altres reis grecs, entre els quals es trobava el protagonista d'aquesta història, el valerós Ulisses, sobirà per excel·lència d'Ítaca.

No obstant això, a *L'Odisea* no es narren les gestes del famós Ulisses a l'èpica guerra de Troia, sinó el seguit d'aventures a les quals l'heroi es va enfrontar en el seu retorn a Ítaca. Va ser, el seu, un viatge mític que s'esdevingué quan déus i homes conviuen junts, i les millors armes d'un guerrer eren la prudència, l'astúcia i el coratge.

I
El retorn d'Ulisses

La guerra de Troia havia acabat, i els herois comandats pel rei Agamèmnon es disposaven a tornar, per fi, a les seues terres.

Entre aquests herois es trobava Ulisses, rei d'Ítaca, i, amb ell, els súbdits itaquesos que havien lluitat a les seues ordres per fer costat a Agamèmnon.

Ulisses era un guerrer fort i coratjós, del qual es contaven les gestes més sorprenents. Ningú no l'igualava en prudència i astúcia, i, en la batalla, cap enemic resistia la força de la seua espasa. Ulisses havia donat bona mostra d'aquestes qualitats al llarg dels deu anys que havia durat el setge de Troia

i, per això, tots els que el coneixien el consideraven un heroi llegendari, capaç d'enfrontar-se als perills més terribles.

Ara, però, la guerra havia acabat i l'únic desig d'Ulisses era retornar a Ítaca per a retrobar-se amb la seua esposa Penèlope, i amb el seu fill Telèmac, al qual no veia des que havia nascut. Així doncs, animats pel retorn, Ulisses i els seus companys de batalla van salpar rumb a la pàtria a bord de tretze vaixells de rem que lluien unes veles tan blanques com l'escuma dels mars que estaven a punt de travessar.

Els vents van arrossegar les naus fins a Ísmar, el país dels cícons. A la guerra de Troia els cícons havien sigut aliats dels troians i enemics dels grecs. Per això, els navegants, amb Ulisses al capdavant, es van decidir a entrar en la seua ciutat amb la intenció de saquejar-la i endur-se'n un bon botí. Tanmateix, els cícons, que eren grans guerrers i els superaven en nombre, els van presentar batalla i després de violents combats, en els quals van patir moltes baixes, els navegants van haver de fugir amb les mans buides i amb els companys morts clavats al cor.

Molts dies després d'haver abandonat la terra dels cícons, les naus d'Ulisses, desviades del seu rumb per les tempestes i pels vents, van arribar al país dels lotòfags, els quals s'alimentaven d'una planta que s'anomenava lotus. Ulisses la coneixia molt bé. I quan van desembarcar a terra i la va

veure, de seguida posà en alerta la resta dels navegants.

—El fruit del lotus és dolç com la mel. Però si en mengeu, us atraparà la voluntat com el més traïdor dels verins.

Amb tot i això, l'heroi no pogué evitar que alguns dels seus companys tastaren el fruit. I així fou com, tots els que ho van fer, de sobte ja no van desitjar cap altra cosa més que romandre per sempre en aquella terra, menjant lotus i gaudint dels seus efectes embriagadors, sense importar-los ni recordar-se dels seus deures i del retorn a Ítaca.

—Maleït siga! —s'enfadà Ulisses quan va adonar-se de la malifeta—. Mereixeu una bona estirada d'orelles, per malcreguts.

—Deixa'ns ací, Ulisses —li digueren els navegants que no havien fet cas de la seua advertència.

—Aquest fruit és magnífic!

—I, a Ítaca, no n'hi ha.

—Tasta el lotus i quedat amb nosaltres, Ulisses.

—Ni el tastaré, ni m'hi quedaré —els respongué ell.

Tot d'una, i conscient del perill que corrien la resta dels navegants, Ulisses els ordenà a tots que se'n tornaren ràpidament a les naus.

—I què fem amb els que han tastat el lotus?
—li va preguntar un.

—Arrossegueu-los a la força!... I nugueu-los als bancs dels remes!

Poc després, i sense perdre més temps, les naus van salpar a tota vela d'aquella terra en què creixia aquell fruit tan saborós, i alhora tan nefast, per a l'esperit dels guerrers.

II
El país dels ciclops

Els vaixells van navegar amb les veles desplegadas fins al país dels ciclops. Les naus van fondejar en el port d'una illa propera, on no calien ni amarres, ni àncores, ni cordes. Era nit fosca quan hi van arribar, i una boira espessa tot just deixava veure els núvols grossos que cobrien el cel.

L'endemà, quan l'Aurora de dits rosats, la filla del matí, va fer la seua aparició, Ulisses va formar tres grups d'homes per explorar l'illa. Aquesta estava plena de boscos i no hi havia ni ramats ni terra per a conrear, per la qual cosa tampoc no l'habitava ningú en tot l'any. Tan sols les cabres salvatges s'hi

reproduïen sense parar i, com que no hi havia caçadors que les mataren, se'n veien pertot arreu.

Els déus van concedir-los una bona cacera i, fins a la posta de sol, els navegants s'atiparen de carn i de vi dolç, mentre esguardaven la terra dels ciclops, que era ben a prop.

Quan el sol es va pondre, tots es van adormir a la vora de la mar i, en tornar a clarejar el dia, Ulisses va convocar els seus companys i els va dir:

—Ara, amb la meua nau i alguns de vosaltres, m'acostaré a aquella terra per veure quina gent l'habita, i si és hospitalària i respecta els déus.

Tot seguit, Ulisses i els homes escollits s'embarcaren i, a colp de rem, van travessar l'estret que els separava de la terra dels ciclops.

A mesura que hi arribaven, en un extrem tocant a la mar van veure una cova ombrejada amb llorers, al voltant de la qual havia estat construïda una tanca amb pedres, i amb pins immensos i grans alzines. Ulisses va triar dotze dels homes que l'acompanyaven i, ensumant-se la presència d'un ésser salvatge, desconexedor de les lleis humanes i divines, va ordenar que agafaren vi dolç i provisions en abundància, que, en una situació compromesa, potser caldria oferir-li per a salvar la pell.

Quan van entrar a la cova, van veure uns canyissos vinclats pel pes d'un munt de formatges. També van descobrir uns corrals plens d'ovelles i

de cabrits. De l'habitant de la cova, però, no hi havia ni rastre.

—Agafem uns quants formatges i unes ovelles i tornem-nos-en a la nau —van dir els homes.

—No —s'oposà Ulisses—, vull saber qui viu ací i si, tal com manen els déus, ens donarà obsequis d'hospitalitat.

Així doncs, entre tots van encendre un foc i es van posar a menjar formatge. No molt després, l'habitant de la cova va tornar de pasturar els seus ramats. Quan van descobrir que es tractava d'un ciclop, els navegants, d'allò més espantats, van córrer a amagar-se. L'habitant de la cova era el ciclop Polifem, fill del déu del mar Posidó, i era tan gegantesc i monstruós que, més que no a un home, s'assemblava a un cim boscos de les altes muntanyes.

Quan el ciclop va entrar-hi duia carregat al llom un enorme feix de llenya seca que, en deixar-lo caure a terra, va fer un terrabastall terrible. Tot seguit va entrar els ramats i, amb un gran pedrot que feia de porta, i que ni tan sols vint-i-dos carros haurien pogut moure de terra, va tancar la cova. Aleshores, va descobrir els navegants amagats i els preguntà amb una veu d'allò més retrunyidora:

—Forasters, qui sou? D'on veniu? Sou negociants o pirates de mar?

Ulisses li contestà:

—Som grecs que venim de Troia i naveguem cap a casa. Els vents ens han desviat de la nostra ruta i, seguint el costum que manen els déus, hem vingut per si ens donaves algun do d'hospitalitat.

El ciclop, amb el seu cor despietat, va dir:

—Ets un ximple, foraster. Els ciclops com jo no fan cas del que diuen els déus, perquè som més poderosos que ells.

Tot seguit Polifem agafà dos dels navegants, els estavellà contra el terra i, després de tallar-los a trossos, se'ls va preparar per al sopar. La desesperació s'apoderà del cor dels navegants, mentre veien com el ciclop devorava els seus companys. Poc després, quan el ciclop es va ajaure per dormir, Ulisses va pensar a matar-lo enfonsant-li l'espasa al pit. No obstant això, quan va meditar les conseqüències, s'adonà que matar el ciclop no era una bona idea.

—Si matem el ciclop —explicà—, tots nosaltres morirem ací dins, perquè amb els nostres braços mai no mourem el pedrot que ens barra l'eixida.

D'allò més preocupats per la situació tan compromesa a què s'enfrontaven, els navegants deixaren passar la nit.

Quan tornà a fer-se de dia, el ciclop va eixir amb les ovelles, tot vigilant de deixar la cova ben tancada. Aleshores, Ulisses començà a escorcollar



la cova mentre rumiava una manera d'escapar, i suplicava ajuda a una de les deesses que manaven a l'Olimp, la deessa Atena. Molt prompte, a l'estable, va trobar l'enorme bastó del ciclop. El bastó estava fet d'una soca d'olivera. De seguida Ulisses va pensar de tallar-la per a enllestir una estaca ben llisa i esmolada.

—Quan li vinga la dolça son, li la clavarem a l'ull —digué, i tots s'hi posaren a treballar de valent. Després, quan va estar a punt, la van amagar sota els fems que hi havia escampats per la cova.

De vesprada, com feia sempre, el ciclop va tornar de pasturar les ovelles i, a poqueta nit, va agafar dos navegants més per preparar-se el sopar. Aleshores, amb una llibrella de vi negre a les mans, Ulisses se li apropà i li digué:

—Ciclop, pren, beu vi. Te l'hem portat com a ofrena, per si et compadies de nosaltres i ens ajudaves a tornar a casa.

Polifem se'l va beure de seguida i li agradà molt.

—Dóna-me'n més —bufà—, i digues el teu nom si vols rebre la meua hospitalitat.

Tan bon punt el vi va enfosquir l'enteniment del ciclop, l'astut Ulisses li contestà:

—Em diuen Ningú, i, ara que ja ho saps, dóna'm el teu present d'hospitalitat.

Aleshores, el ciclop respongué: